

KRONOLOGIJA DOGAĐAJA KOJI SU OTVORILI FAMOZNI DOSJE Kx HRVATSKOGA GLUMIŠTA

1. ožujka 2002. Mladen Tarbuk izabran je na mjesto intendanta HNK-a u Zagrebu, Snježana Banović ostaje ravnateljica Drame HNK-a (imenovana je za intendanture G. Para) i sada joj teče prva godina mandata.

8. ožujka raspisani su natječaji za ravnatelje Opere i Baleta HNK-a u Zagrebu jer je Almiri Osmanović i Vladimiru Kranjčeviću istekao četverogodišnji mandat. Mladen Tarbuk nije iskoristio zakonsku mogućnost da prilikom preuzimanja dužnosti intendanta HNK-a u Zagrebu na mjestu ravnatelja Drame, Opere i Baleta dovede svoju ekipu suradnika i tako prije isteka mandata promijeni postojeće ravnatelje među kojima je i Snježana Banović (Mani Gotovac je, primjerice, upravo to učinila u Splitu, a sada isto najavljuje i u Rijeci).

23. travnja u Beogradu je potpisan Ugovor između Vlade RH i Vlade SR Jugoslavije u području kulture i prosvjete.

Tijekom Festivala malih scena u Rijeci, u travnju 2002., pokrenuta je zajednička inicijativa Snježane Banović i Gorčina Stojanovića, tada ravnatelja Jugoslovenskog dramskog pozorišta, o uzvratnim gostovanjima – u Beogradu se planiraju gostovanja predstava *Proslava* i *Očevi i sinovi* HNK-a iz Zagreba.

4. svibnja intendant HNK-a Mladen Tarbuk obavijestio je o dogovorima o gostovanjima u Beogradu i Podgorici nakon sastanka s ministrom kulture Antunom Vujićem.

U lipnju Tarbuk uvrštava spomenuta gostovanja u knjigu gostovanja.

2. rujna – sastanak Snježane Banović i Željke Udovičić, pomoćnice ministra kulture na kojemu se razgovara i o gostovanjima u Beogradu i Podgorici.

U rujnu, detaljan plan gostovanja iznesen je na kolegiju ravnatelja. Od tada svi u HNK-u znaju za planirana gostovanja.

Glumci iz predstave *Proslava*, Ž. Potočnjak, D. Mešovšek i F. Kuhar odbijaju poći na gostovanje i po cijenu otkaza – o tome pismenim putem obavještavaju ravnateljicu Drame HNK-a u Zagrebu S. Banović, intendanta HNK-a u Zagrebu M. Tarbuka i ministra kulture A. Vujića.

S. Banović nakon razgovora s ansamblom predstave odustaje od gostovanja predstave *Proslava*, ali ostaje dogovoreno gostovanje predstave *Očevi i sinovi* 4. 11. u Beogradu.

5. listopada predstavljena je nova kazališna sezona 2002./2003. zagrebačkoga HNK-a.

11. listopada Krno Šarić u emisiji "Pola ure kulture" javno odbija poći na gostovanje u Beograd s predstavom *Očevi i sinovi*.

12. listopada stiže tlocrt pozornice u Beogradu koja je nekoliko metara manja od potrebne za predstavu *Očevi i sinovi*. Redatelj predstave Ivica Kunčević smatra da se predstava ne može smjestiti na manju pozornicu i da treba tražiti alternativni prostor ili odustati od gostovanja.

1470. NOA
BEOGRADU prerastao je u obračun preko medija, da bi kulminirao otkazom Snježani Banović:

KAZALIŠTE APSURDA

MLADEN TARBUK, intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu:

**Dao sam joj otkaz
jer me javno ocrnila**

ZAŠTO SU GLUMCI ZAGREBAČKOGA HRVATSKOG NARODNOG KAZALIŠTA ODBILI GOSTOVATI U BEOGRADU

NE ŽELIMO U BEOGRAD NI POD CIJENU OTKAZA

Hrvati iz zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta odbili su gostovati u Beogradu. Razmatrali su i mogućnost da se gostovanje odvija u predstavi u Beogradu i u Podgorici. Ugovor o gostovanju potpisali su...

Damir Mejvšek, Franjo Kuhar i Žarko Potočnjak pismeno su odbili gostovati u Beogradu s predstavom »Proslava«, a Krsto Šarić odbio je tamo zaigrati u predstavi »Očevi i sinovi«

glumaca privlačio bi takav zadatak da zamijeni i to u tako kom reku. Hoće li se otkazati i restalni i Kuhar, kojemu je jedan od ključnih glumaca u otkazima? Beogradsko Jugo...

NASTAVLJA SE KOMEŠANJE OKO ODLASKA ZAGREBAČKOGA HNK U BEOGRAD

VITEZ ĆE TUŽITI TARBUKA I S. BANOVIĆ

Zasad nisam primio

POLEMIKA Otvoreno pismo Ante Tomića Hrvatskom društvu dramskih umjetnika

Vi ste, dragi moji glumci,
privilegirana kasta u državi

KRIZA VIJEĆA Vjeran Zuppa napušta mjesto predsjednika Vijeća za scenske umjetnosti

Zuppa dao ostavku jer nije spriječio skandal u HNK

JUTARNJI LIST
Ne mogu prihvatiti
ostavku čovjeka s

23. 11. 2002.

HNK Nakon što je ravnateljica Drame uputila žalbu na otkaz koji joj je uručio intendant

Intendant Mladen Tarbuk poništio odluku o otkazu Snježani Banović

ZAGREB - Mladen Tarbuk, intendant Hrvatskog narodnog kazališta, jučer je likatorskim javnim izjavama o intendantu i pojedinih suradnicima...

CRVENI I CRNI

W 20/10A

DOMOLJUBNA DRAMA U HNK: Neki glumci ne priznaju poslodavca nego samo Taliju i Tudmana

Jesu li glumci Kruno Šarić, Žarko Potočnjak, Franjo Kuhar i Damir Mejovšek imali pravo odbiti gostovanje u Beogradu, koje je dogovorilo Ministarstvo kulture i ravnateljica Drame HNK?

14. listopada S. Banović izjavljuje za medije da se u Beograd ide, ali umjesto Krune Šarića ide Tomislav Stojković, dok će za Šarića tražiti disciplinsku mjeru u obliku smanjenja plaće za mjesec studeni zbog odbijanja izvršenja radnoga zadatka.

Istoga dana u Večernjem listu izazi tekst naslovljen "Ne želimo u Beograd ni pod cijenu otkaza". – Upravo tim tekstom započinje i javna polemika na temu imaju li glumci pravo odbiti gostovanje u Beogradu ili ne.

16. listopada S. Banović još uvijek tvrdi da se 4. 11. ide u Beograd.

17. listopada objavljen je intervju s Mladenom Tarbukom u Vijencu o repertoaru i planovima HNK-a (razgovor je očito napravljen prije nego što je u javnost izbio sukob oko gostovanja u Beogradu). "Ona (Snježana Banović) pripada mojoj generaciji i ja sam zaista zadovoljan njezinim radom. To je odista suvremeni i mladenački reper-toar, rađen upravo za mlađu publiku. To jest nešto što je moja iskrena želja, želio bih u ovu našu pozlatu dovesti mlade ljude. Mislim da je njezin izbor vrlo lijepo i jasno napravljen u suglasnosti s mojom osnovnom intencijom dramaturgije svih grana na osnovi teme sukoba naraštaja, ona je to na zgodan način povezala...", izjavljuje Tarbuk.

18. listopada javnost saznaje kako je dogovoreno da se u Beograd ide tek na proljeće, kada će predstava *Bure baruta* Jugoslovenskog dramskog pozorišta gostovati u Zagrebu (kako je ranije dogovoreno), a u Beogradu će već biti otvorena zgrada Jugoslovenskog dramskog pozorišta s adekvatno velikom scenom na kojoj će se moći izvesti predstava *Očevi i sinovi* bez preinaka scenografije (zgrada je, naime, stradala u požaru i sada su u tijeku radovi na njezinoj obnovi pa je za gostovanje zagrebačkoga HNK-a ponuđena alternativna scena "Bojan Stupica").

20. listopada u HTV-ovoj emisiji *Glamour* gostuju Mladen Tarbuk i Snježana Banović. Ovo je ujedno Tarbukov prvi javni istup protiv S. Banović. Tarbuk izjavljuje da nije bio uključen u pregovore za gostovanje i da bi u Beogradu trebalo gostovati raskošnije – i Opera i Balet i Drama skupa i to u Srpskom narodnom pozorištu.

22. listopada Tarbuk izjavljuje da se gostovanje za Beograd odgađa do ožujka jer je pozornica premalena i čeka se obnavljanje kazališta. "Mislim da HNK treba gostovati u Beogradu, ali to gostovanje mora biti dostojanstveno. Trebale su nastupiti sve tri jedinice kuće: Balet, Drama i Opera. Trebalo je dogovoriti razmjenu sa Srpskim narodnim pozorištem. Razmotrit ćemo u kojim će se okolnostima dogoditi gostovanje *Očeva i sinova* u Beogradu."

25. listopada Miljenko Jergović u tjedniku *Globus* piše tekst naslovljen "Domoljubna drama u HNK-u: Neki glumci ne priznaju poslodavca, nego samo Taliju i Tuđmana". Jergović iznosi tezu da su i glumci zaposlenici koji moraju izvršavati radne obveze i nemaju pravo odbiti nalog poslodavca zbog prigovora savjesti, a ne snositi zbog toga posljedice. Javnost se dijeli na one koji podržavaju glumce i na one koji podržavaju novinare.

28. listopada Tarbuk prvi puta daje konkretne izjave protiv S. Banović i njezina rada. Zamijera joj traljavo ugovaranje razmjene, zaobilaznje intendanta tijekom pregovora o gostovanju i neodgovorne istupe u javnosti.

29. listopada S. Banović putem medija odgovara M. Tarbuku da je dogovaranje gostovanja u opisu njezinih zaduženja u ugovoru o radu, a da je ona nezadovoljna jer od njega nije dobila podršku.

2. studenoga S. Banović u intervjuu datom u listu *Feral Tribune* izjavljuje: "Najgora stvar koja se u kazalištu danas događa je postojanje ujedinjene stranke sinekurista. U ansamblu imamo i čovjeka koji u pet godina nijedan put nije nastupio, a ni njemu ništa ne možete. Takvi ljudi imaju potpunu podršku u kući, uključujući i intendanta Mladena Tarbuka. To im je njihova borba dala.(...) Moja je greška što sam – zauzeta postavljanjem vlastitih predstava – dopustila Jakovu Sedlaru da i dalje vodi organizaciju tog gostovanja. S vremena na vrijeme javljao mi se iz raznih dijelova svijeta tvrdeći da je sve u redu i potvrđujući da je pregledao nacрте scene. Kada su nacrti konačno stigli do nas, a to se dogodilo tek prije desetak dana, redatelj predstave Ivica Kunčević s pravom je rekao da *Očevi i sinovi* tamo ne mogu biti postavljeni."

Sam Tarbuk u jednom od ranijih razgovora izjavio je da je već na početku svoga mandata dogovorio sa S. Banović da se pregleda stanje u dramskome ansamblu i da se vidi "...zašto neki glumci ne glume ni u jednoj predstavi pa ako za to ima volje da ponovno počnu glumiti".

4. studenoga Tarbuk traži javnu ispriku S. Banović zbog izjava u Feral Tribuneu. S. Banović to odbija.

Snježana Banović dobija otkaz jer "...nije u stanju timski surađivati i to je osnovni razlog zbog kojega sam donio odluku o otkazu", kaže Tarbuk za HINA-u. U obrazloženju otkaza S. Banović piše: "Dezavuirala je profesionalnost, kolegijalnost i moral intendanta HNK-a, komu je ona pomoćnica i s kojim bi trebala usko surađivati, a ne vrijeđati osobu gospodina Tarbuka kao intendanta i čovjeka."

4. studenoga ministar kulture A. Vujić na konferenciji za novinare kaže: "Nezadovoljan sam zbog ovakvog oblika javne polemike između Snježane Banović i Mladena Tarbuka, no njihov sukob nije politički, nego privatni." Dodao je da nije sporno gostovanje HNK-a u Beogradu s predstavom *Očevi i djeca* te da ne prihvaća ocjene o političkom diskursu i "lijevima" i "desnima" u tom sukobu.

Helena Braut za Vjesnik 5. studenoga piše:

"Podsjetimo, na temelju potpisane kulturne suradnje između Hrvatske i Jugoslavije u svibnju ove godine načelno je dogovoreno gostovanje zagrebačkog HNK-a u beogradskom Jugoslovenskom dramskom pozorištu te u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici s predstavom *Očevi i sinovi* u režiji Ivica Kunčevića. Gostovanje je trebalo trajati od 4. do 10. studenoga.

7. studenoga Radničko vijeće podržalo je odluku o otkazu S. Banović.

7. i 8. studenoga održano je gostovanje u Podgorici. S. Banović uzima odvjeticu i najavljuje tužbu protiv intendanta M. Tarbuka zbog neutemeljenoga otkaza s mjesta ravnateljice Drame HNK-a u Zagrebu.

8. studenoga u tjedniku Globus S. Banović ustvrđuje da je intendant Tarbuk "...krenuo u svoj mandat s namjerom da mi da otkaz. Ljude koje poznajem ispitivao je da mu kažu sve negativno što znaju o meni". Taj sukob je,

navodno, počeo još u Dubrovniku tijekom Festivala i to i tada oko nekih organizacijsko-financijskih problema.

Tarbuk u istom listu izjavljuje: "Dao sam joj otkaz jer me javno ocrnila... Ako najbliži suradnik krene protiv vas u javnosti, a da vam svoje postupke nije najavio, tada je jasno da s njime više ne možete surađivati."

9. studenoga predsjednik HDDU-a Goran Grgić u ime Društva ostaje neutralan i bez stava o ovome sukobu.

12. studenoga održan je neformalni sastanak na ADU-u – pokušaj mirenja S. Banović i M. Tarbuka. Predsjednik kulturnog vijeća za scensku umjetnost Vjeran Zuppa izjavljuje: "S. Banović ponuđeno je mjesto druge redateljice ili dramaturginje u HNK-u, što je ona odbila."

Prema Zuppinim riječima, "...prvotna ideja je bila da se S. Banović ne daje otkaz već da ona i dalje ostaje ravnateljica". Zuppa je u tome smislu sastavio i pismo u kojemu se kaže da je sukob između intendanta i bivše ravnateljice minorna stvar u odnosu na druge probleme koji muče zagrebački HNK.

"Bio sam protiv toga jer je sama S. Banović na početku svoga mandata tražila ukidanje funkcije tzv. kućnog redatelja pa bi bilo nelogično da na kraju ona preuzme takvu dužnost."

13. studenoga Zuppa daje ostavku na mjesto predsjednika i na članstvo u Vijeću za scensku umjetnost. "To što sam nastojao učiniti između 8. i 11. studenog nizom razgovora s intendantom Tarbukom i ravnateljicom Drame Snježanom Banović nije uspjelo jer je, po njihovu mišljenju, došlo desetak dana prekasno" – tiskano u Jutar-njem listu 23. studenoga.

25. studenoga Ž. Udovičić, članica Vijeća za scensku umjetnost i pomoćnica ministra kulture izjavljuje: "Skandala u HNK-u nema i ne treba ga biti. Ostavku V. Zuppe ne smatramo konačnom."

"U međuvremenu je osnovana šesteročlana komisija Ministarstva i Grada koja će pratiti rad HNK-a - poslovanje kuće, ali ne i programska usmjerenja. O tome je donesen Sporazum o financiranju HNK-a još 1994., a komisija je djelovala u nekoliko saziva koji su se raspadali. Upravo zbog ovih događaja smatrali smo da je potrebno

ponovno imenovati članove da komisija počne s radom i da se s HNK-om komunicira djelotvornije", izjavila je Ž. Udovičić za Vjesnik.

26. studenoga Crnogorsko narodno pozorište gostuje u Gavelli s predstavom *Na dnu*.

Nakon ovoga gostovanja dio ansambla DK "Gavella" predvođen glumcem S. Brankovom javno se protivi koprodukcijskim predstavama *Ivanov* i *Prosidba*, a u režiji P. Magellija s Crnogorskim pozorištem iz Podgorice.

Nekoliko dana poslije Anja Šovagović Despot i Boris Svrtan u medijima iznose svoje viđenje cijeloga događaja.

30. studenoga Ante Tomić, izazvan istupima glumaca u javnosti, piše tekst (kolumnu) u Jutarnjem listu pod nazivom "Gavellina satnija umjetnika" kao komentar na to što su neki glumci odbili sudjelovati u koprodukciji s kazalištem iz Podgorice.

Tomić je mišljenja da se radi o ksenofobiji i strahu od

kvalitetne konkurencije te zakasnjelom domoljubnoj reakciji.

Glumački ceh osjeća se povrijeđenim paušalnom procjenom stanja u hrvatskome glumištu i traži Tomićevu ispriku.

Slijedi niz tekstova u kojima novinari i intelektualci (Denis Latin, Viktor Ivančić, Ivica Ivanišević, Andrea Dragojević, Igor Mandić, Vesna Kesic), ali i kazališni ljudi (Slobodan Šnajder, Jasen Boko, Igor Mrduljaš) komentiraju cijeli slučaj i ono što se iz svega izrodilo.

6. prosinca intendant zagrebačkoga HNK-a M. Tarbuk poništio je odluku o otkazu S. Banović, ali je ona razriješena dužnosti ravnateljice. Nudi joj se ista plaća, a mjesto na koje će biti raspoređena ovisi o njoj (ma što to značilo).

10. prosinca izvanredna skupština HDDU-a pretvara se u gnjevan govor o novinarima, a ne o problemima kazališta kao što je najavljeno.

Rigidni hrvatski nacionalizam skrasio se pod okriljem Vujićeva ministarstva

U najnovijem kulturnom skandalu oko otkaza Srježani Banović, koji mnogi, ne bez razloga, poistovjećuju sa svojedobnim progonom Mire Furlan, kultur

Na meti Čuvari vlastitih atara

Najnovija događanja u zagrebačkim kazalištima nisu prvorazredni kulturni problem, nego obična ksenobofija i puki strah od konkurencije

KA KULTURNA SVABA

Intendant neće kazniti ni Šarića ni Sedlara"

Manjkavosti unutarnje organizacije kazališta, status glumaca, repertoarna politika i povratak umjetničkih vijeća u kazališta samo su neke od najavljenih tema o kojima nije bilo ni riječi.

11. prosinca zbor novinara HND-a upozorava da novinari ne rade skandale, nego ih komentiraju te da je na skupštini HDDU-a "vladao jezik krčme".

ŠTO SE O SVEMU DA ZAKLJUČITI?

Događaji koji su proteklih mjeseci prodrмали hrvatsko glumište u cjelini više nego što je to ikome od njegovih aktera moglo i pasti na pamet dobili su i mnogobrojne komentatore. U obilju njih pomalo se izgubila vjerodostojnost događaja, a cijela se pripovijest iz sfera realnoga preselila u prostore imaginacije, uzvišenoga patosa, junaštva i svih drugih oblika pretjerivanja kojima obiluje umjetnički zanos, ali ne i svakodnevni život. Što je istina,

a što interpretacija, što činjenica, a što izmišljotina, sada je doista teško dokučiti. Zapravo, sve to više i nije važno jer je mnogo važnije postaviti pitanje kako se i zašto sve to dogodilo i je li nas sve to uspjelo nečemu naučiti.

Slučaj ovdje nazvan "Dosje Kx" nikada nije bio osobna stvar nekolicine pojedinaca i nikada nije bio onkraj politike. Onoga trenutka kada su tri glumca odbila poći na gostovanje u Beograd jer se nisu mogla nakloniti pred Srbima (dojučerašnjim agresorima i ratnim zločincima) – a o tome su uredno pismenim putem obavijestili ravnateljicu Drame HNK-a (ujedno i redateljicu predstave), potom intendant HNK-a i konačno ministra kulture – sami su zapravo pokazali da se radi o političkoj volji i konkretnom političkom činu: odbili su izvršiti radni zadatak iz konkretnih političkih razloga. Možda je to bio njihov osobni stav, ali bio je to i čin njihove političke volje, jasna politička (re)akcija.

Isto tako, samo dogovaranje gostovanja u Beogradu i Podgorici rezultat je političkoga dogovora dviju država,

potom dvojice ministara kulture i konačno dvoje ravnatelja kazališta o obnavljanju kulturne suradnje. Možda sukob koji je uslijedio između gospođe Banović i gospodina Tarbuka nije bio izravno politički uvjetovan (neki su komentatori čak govorili o seksističkim izvoritima sukoba), ali se reflektirao na politiku i iz politike izvukao mogućnosti za rast i bujanje.

Kada Ministar Vujić pomirljivo, ali uporno tvrdi da je cijeli ovaj sukob privatne naravi, da s njim ne treba izlaziti iz kazališne zgrade i da u njemu nema političke pozadine, onda se svatko normalan mora zapitati nije li gospodin ministar odlučio poput noja zakopati glavu u pijesak kako ne bi morao gledati i suočavati se s očiglednim. Njegove su reakcije i komentari događaja posve neprimjereni. Kada, konačno, i jedan od njegovih najbližih suradnika, čovjek od povjerenja i autoriteta, dr. Vjeran Zuppa, daje ostavku jer u svemu tome ima toliko politike da se kazalište iz svega izgubilo, ministar Vujić i dalje površno govori o sitnome internome sukobu koji će biti riješen i Zuppinu reakciju zataškava. Ministrovo sklanjanje pod tepih ipak nije uspjelo zaustaviti odron koji je krenuo možda laganim podrhtavanjem tla i kotrljanjem tek pokojeg kamenčića, ali se razvio u proklizavanje velikih razmjera cjelokupnoga hrvatskoga glumišta.

Ipak, istodobno se događa pomicanje fokusa s konkretnog sukoba određenih osoba s imenom i prezimenom na područje emocionalnoga sukoba onih koji navodno "žele ići dalje" i onih koji se "opet vraćaju u prošlost". Jasnije – cijela stvar dobija ideološke predznake pa postaje sukob između onih koji su navodno odlučili olako odbaciti "krv i suze Domovinskoga rata" i onih koji to zbog tzv. "logike vlastite kože", onoga što su sami proživjeli tijekom rata, ne mogu niti žele zaboraviti. Beograd je još jednom postao ime kojim se imenuju naša sudbinska nesreća, ime putem kojega se savršeno lako manipulira. Rat, domoljublje, nacionalne strasti, zanosi... sve to ponovno stupa na pozornicu poput nezgrapno velike zastave koja konačno zakrlijuje onoga koji je nosi i sama od objekta postaje subjekt.

I opet se neki ljudi stavljaju u uloge arbitara govoreći

i dodjeljujući drugima komade zasluge ili kukavičluka, trpnje i oportunitizma, sjaja i bijede onoga što je davno izgubilo stvarnu vezu sa stvarnosnim – s Domovinskim ratom. U istom košu, ili barem na istoj strani, iako to ne vide, stoje i glumci koji svoju poziciju umjetnika dižu na razinu svetosti i nedodirljivosti za koje vladaju neki drukčiji "božanski, a ne zemaljski zakoni", rekla bi Antigona, ali i novinari koji dijeleći lekcije glumcima cijelu stvar dodatno teatraliziraju, nesumnjivo populariziraju do mjesta profitabilnosti za vlastite novine i doista pomiču fokus s činjeničnoga na fikcionalno (jer današnjem je novinarstvu nesumnjivo lakše sve samo komentirati s pozicije elokventnoga i drskoga Pana nego istraživati baveći se teško dostupnim činjenicama). Time se zapravo događa novi paradoks: glumci i novinari, premda izgleda kao da stoje na suprotnim stranama i upravo ulaze u sukob, zapravo se nalaze u istoj mreži (da ne kažem vreći) te se kroz sukob koji traje tjednima, i to uglavnom u medijima (od Glamoura HTV-a do dnevnih i tjednih novina poput Ferala, Nacionala, ali i novina za kulturu – Hrvatskog slova i Zareza), sve razvidnije bore za popularnost, sve su lapidarniji, sve izravniji, sve namješteniji, igrajući u karnevalu koji je stvari tako lijepo okrenuo naglavačke.

Sve je kulminiralo smiješno promašenom sjednicom HDDU-a. Izvanredna skupština HDDU-a pretvorena je u lakrdiju lošeg političkog pamfletizma s nekoliko osobnih ispada.

Društvo novinara javno odgovara Društvu dramskih umjetnika. Sukob se pretvara u sukob cehova koji nerijetko hrane jedan drugoga.

Samo otirući naslage silne površnosti koju pruža slika što je pred nama razastrta, može se možda naslutiti što je to "čudnoga vonja" u cijeloj ovoj priči.

Dvije temeljne stvari već godinama koče rad kazališta i kazališnih umjetnika: nepostojanje zakona koji bi regulirao rad kazališta i anarhija koja uglavnom zbog toga nedostatka uspijeva vladati kazalištem, dopuštajući da neki posve pogrešni ljudi drže sve konce u svojim rukama i odlučuju o sudbini tog istog kazališta.

Hrvatsko kazalište nema zakon o kazalištu kojim bi

moralo uskladiti svoje djelovanje. Postojeći zakon nikada nije zaživio u praksi. Godine 1991., kada je prvi puta izglasan u Saboru, nedostajali su neki ključni podaci, a da bi ga se moglo nesmetano primijeniti u praksi. Kada je 1997. u Saboru izglasan Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kazalištima, ponovno nije postojalo "ono nešto" zbog čega bi taj zakon zaživio.

Istodobno dok dio kazališnih ljudi govori da je zakon neophodan za normalan rad kazališta i da reda u njemu neće biti sve dok vlada bezakonje, čini se da baš netko iznutra opstruira donošenje toga zakona (ili primjenu već postojećega) jer mu možda odgovara bezakonje. Ono je, međutim, dovelo do današnjega kaosa.

Kazalištem vlada potpuna anarhija u kojoj apsolutno nitko nikome ni za što ne mora odgovarati.

Kazalištem vlada destruktivni nihilizam s ciljem da se održava stanje nerada, nekvalitete, netalentiranosti, nemodernosti, neumjetnosti.

Kazalištem vlada politikantstvo, mediokritetstvo, jalo-va jagma za popularnošću.

Kazalište u Hrvatskoj je na umoru, osobito ono dram-sko.

Redatelji ne režiraju, dramaturzi i dramatičari ne pišu, glumci ne glume. Redatelji vode mitinge i parade, dramaturzi i dramatičari pišu knjige, glumci se slikaju po tabloidima, vode kvizove, sportske emisije i glazbene festivale, izvlače kupone na štandovima velikih tvrtki na Vele-sajmu... Rade sve, ali najmanje glume.

I svi su strašno nezadovoljni, a sve to ipak traje i traje i traje godinama. I nitko nema snage pokrenuti radikalne promjene. O svemu se samo govori po kuloarima, po intervjuima, po garderobama, ali nitko ništa ne pokreće.

U kazalištima su nesređeni vlasnički odnosi. Zakon bi ih morao regulirati. Potom bi se stanje na terenu moralo uskladiti sa zakonom. Već godinama, primjerice, traje natezanje Osječko-baranjske županije i grada Osijeka o vlasničkim udjelima pa tako i financijskim obvezama prema HNK-u u Osijeku. Kazalište trpi ponajviše na financijskome planu, a to se, naravno, odražava i na umjetničke dosege.

U kazalištima vlada posvemašnja kadrovska zbrka – jedni su u stalnom radnom odnosu i primaju plaću, a uopće ne rade (ponekad i godinama), a drugi rade kao

honorarni suradnici i gosti i to iz projekta u projekt. Neka zanimanja nisu uopće zastupljena po kazališnim kućama (poput dramaturga primjerice), a Akademija dramskih umjetnosti to zanimanje i dalje proizvodi.

Ne postoji jasna repertoarna politika. Kazališta nisu jasno profiliranih programa. Vrlo rijetko se zna kojoj se populaciji publike obraća ili želi obraćati pojedina kazališna predstava (a o kući da i ne govorimo).

Ne postoje višegodišnji planovi rada, programi, najave.

Kazališni marketing još funkcionira po sustavima akviziterstva i jeftine reklame putem medija, tiskovnih konferencija uoči premijere i naručenih intervjuja.

Kazališne zgrade uglavnom su zastarjele, oprema neadekvatna za bilo kakve zahtjevnije projekte.

Mreža gostovanja nije uspostavljena već godinama. Gostovanja su, navodno, skupa i neisplativa, teško ih je organizirati, a publika je ionako nezainteresirana.

Iznad svega ipak stoji apsolutno nepostojanje bilo kakve kontrole. Demokratičnost se pretvorila u anarhičnost.

Bilo bi logično (i u skladu sa zakonskim normativima koji se kao takvi ne kose s demokracijom) da vlasnik kontrolira rad i poslovanje ustanove nad kojom ima vlasništvo i koju dobrim dijelom financira. (Da se nekome odmah ne bi nakostriješile dlake u ušima – to ne znači ideološku kontrolu, nego logičnu kontrolu poslovanja!) Ako, dakle, vlasnik utvrdi da ustanova, u ovom primjeru jedno konkretno kazalište, nema jasan plan i program rada, precizan repertoar koji bi adekvatno iskoristio ljudske resurse unutar kuće i ostvario poslovne rezultate vidljive kroz posjećenost predstava, njegova bi dužnost trebala biti otkriti izvor problema i ako je potrebno mijenjati osobe koje u ime vlasnika vode to kazalište.

Ovakvo što nije se dogodilo u hrvatskome glumištu. Je li tome tako zato što izvješća, koja Ministarstvo kulture daje čak i na svojim Internet-stranicama, kažu da hrvatska kazališta bilježe sjajne rezultate, imaju pune dvorane i veliku posjećenost, ostvaruju brojna inozemna gostovanja i osvajaju brojne nagrade na festivalima u zemlji? Ako Ministarstvo kulture misli da Hrvatska ima odličnu kazališnu scenu, onda nije ni čudo što nitko ne žuri s uvođenjem reda u to područje kulture.

Smrdi li riba od glave ili repa, pomalo je trivijalno pitanje, ali u ovome slučaju ne baš posve besmisleno.

Oni gore nemaju vremena za pozerstvo, glumatanje, padanje u nesvijest i sve te interne glumačke fore i flo-skule, čini se.

Ti dolje koji poziraju, glumataju, padaju u nesvijest, izgleda sve više vole vikati da bi ih se vidjelo nego šaputati da bi ih se slušalo.

Umjetnost i želja za njom negdje su se pogubile, a ostali su politika i popularnost.

Slučaj ovdje nazvan "Dosjeom Kx" doista je veliki kiks prije svega Ministarstva kulture, svih savjetnika za kazalište i članova Vijeća za scensku umjetnost ne samo u posljednjem sazivu, HDDU-a, intelektualaca kojima je stalo do kazališta...

Od 1991. godine do danas gomilaju se neriješeni problemi. Ovih dana samo se dogodila eksplozija. I to

manja. Ni ona nije bila dovoljno velika za korjenite promjene. Digla se kratkotrajna medijska halabuka i to samo zato što su se javili neki od kolumnista tiražnijih dnevnih i tjednih novina pa su se novine, novinari i glumci, dižući si uzajamno nakladu i popularnost, malo dohvatili poput pjetlića, ali prave borbe tu nije bilo.

Neće tu biti za sada ni nekih temeljitih promjena, čini se. Slučaj Banović-Tarbuk možda neće završiti ni na sudu ako se na kraju ipak nekako dogovore, a hoće li i kada bezakonje konačno prekinuti novi zakon i kakva će biti njegova budućnost u praksi, doista sada još nije jasno.

Jedni ga u svakom slučaju željno očekuju, a drugi strepe, jer se ponegdje dalo načuti da će zakon biti opak, nemilosrdan, socijalno nesiguran, tjerat će umjetnike da rade, a ravnatelje i menadžere da misle.

Kada bolje razmislim, možda je sadašnju anarhiju ipak lakše trpjeti?!

KAZALIŠTE APSURDA